

snovanja

POGOVORI O KULTURI

zvonjenje

LETO 4 — STEVILKA 1
KRANJ — 7. FEBRUARJA 1970

Prešernova pesem v novih prevodih

Črtomir Zorec

Leta 1900 je bila v Ljubljanskem zvonu prvič objavljena pesnikova no-
doba, ki jo je leta 1859 naslikal F. K. Goldenstein

Pesniku majhnega naroda ni lahko utreti si pot v širjave svetovnega slovstva, pa najsi ima še tako velike odlike in genialne zmožnosti. Ne le ozek jezikovni okvir, pač pa tudi vsesplošno nepriznavanje kulturnosti maloštevilnemu ljudstvu, ki je zaradi zgodovinske neje moralno celo tisočletje živeti v senci tujih gospodarjev — vse to je bilo vzrok, da je Prešernovo ime razmeroma pozno prodrla v svet.

Resda smo kmalu dobili prevode iz Poezije v nemščino in v nekatere slovanske jezike. Resničen prodor Prešerna v svetovno slovstvo pa doživlja šele naša generacija. Po angleškem prevodu Poezije so si omislili obsežnejši izbor Indijci v

Bengaliji pa tudi Kitajci. S pomočjo francoskega prevoda Poezije pa si je Prešernov pesniški čar utri pot med številne narode bližnjega vzhoda in celo v mnoge dežele afriškega kontinenta. Pač tjakaj, kjer so sprejeli francosko civilizacijo.

In tako danes lahko bero Prešerna, v ožjem ali širšem izboru, ne le naši slovanski rojaki: Hrvatje, Srbi, Makedonci, Bolgari, Čehi, Slovaki, Poljaki, Rusi, Rusini in Ukrajinci, pač pa tudi: Italijani, Francozi, Spanci, Nemci, Angleži, Svedji, Madžari, Grki, Turki, Indijci v Bengaliji, Kitajci pa tudi esperantisti.

Srečni smo, ker lahko pomnožimo število jezikov, v katere je preveden Prešeren. Objavljamo

nekaj prevodov, ki so to pot prvič natisnjeni in tako predani v prešernoslovski razvid. In v zakladnico, ki jo je Tomo Zupan tako ljubeče imenoval — prešernina...

Steherno leto skušamo v Kranju za kulturni praznik slovenskega naroda, 8. februar, pripraviti v hiši pesnikove smrti kako posebno razstavo, ki bi bila v tej ali oni zvezi s Prešernovim imenom ali delom. Tako smo npr. leta 1967 pripravili razstavo o Prešernovi Zdravljici s prevodi v kar petindvajset jezikov. Za to priložnost so nam afriški in arabski študentje oskrbeili prevode fragmentov Zdravljice v črnski jezik kiswafi, v arabščino in portugalsščino. Lansko leto pa smo pripravili obsežnejši pregled prevodov Prešerna v tuje jezike. Razstavili smo bogat izbor samostojnih knjig, antologij in revij s prevodi iz Prešerna. To leto pa smo ob tej priložnosti dobili tudi nekaj novih prevodov; bera je bila to pot bogatejša: v arabščino je bil preveden sonet O Vrba, v albanščino celotna Zdravljica, v senegalški jezik Uolov Nezakonska mati, v gvinejski jezik foulah pa pesem Pevcu.

Pri vseh teh prevodih — razen pri albanskem — je kot mentor sodeloval prof. Viktor Jesenik.

Prešernovo pesem Pevcu je prevedel v črnski jezik foulah, ki ga govore ljudstva v Gvineji, tankakšnji domačin Diallo Bano Poreko iz Lahéja, sedaj študent matematike in fizike na ljubljanski univerzi.

Ko an dyarowo

(Pevcu)

An andudho
No dycma nyoyhindho hakil djalbinirtè!

An wawudho
Radaghol ko sopata berde dimo
Ila e subaka na e futuro, ila e futuro ha e subaka.

An ekitotodho
Montughol ko fedyi,
ma sodhughol ko arata
doga ko anda, nyoyha ko fewdi!

Ko hono
Faladha wonughol dyarowo si tawi
a andana aduna ma lakara!

Fi no horèma wai
Midyito, tampu angal hetarè.

Prevedel Diallo Bano Poreko

(Nadaljevanje na 7. strani)

Spominske meditacije

Staneta Keržiča, ki je predvčerajšnjim sredi ustvarjalnega dela, ko je dajal zadnje odtiske Tvojemu kipu, nenadoma umrl, vdihnili duha in življenje; da, Heri, res, to je problem, ki si mu Ti posvetil vse svoje življenje: stvariteljstvo umetnosti, relacija materija — duh, smrt — življenje.

Bil si, čeprav izjemno širokega duha in vseobsežnega dela, predvsem gledališki človek. Tudi takrat, ko si moral kot mnogi pred tem in mnogi za tem (da, res, Heri, tudi danes se to dogaja, še ostreje sape vlečejo danes in tempora, kar zadeva izgone Tebi podobnih iz gledališča, non mutantur) oditi iz gledališča in si kot kulturni urednik »Naših razgledov« bistveno prispeval k temu, da se je ta revija vse bolj oblikovala v tribuno svobodnega, kritičnega duha.

Kot dramaturg in umetniški vodja Prešernovega gledališča v Kranju, Slovenskega ljudskega gledališča v Celju in Zagreškega dramskega kazališta v Zagrebu si razširil repertoarne horizonte v lok, ki je objel svet, razširil si ga v najbolj tehtno, najbolj novo, dotlej neznano, pogumno si posegal po pogumnem, posredoval si nova umetniška sporočila novih dramskih piscev, soustvarjalno si s svojim velikanskim znanjem, širokimi izkušnjami in z izostrenim estetskim čutom pomagal mladim domačim dramatikom, odpiral si jim vrata na gledališki oder in jim utiral pot naprej v kvaliteto; kot analitik, teoretik in dinamičen mislec si tvorno sodeloval v ustvarjalnem procesu z režiserji, sam si kot režiser obujal dramska besedila v svet živega gledališča in skušal si formirati igralske zборе v enotne, kot mozaik iz zrelih ustvarjalnih osebnosti sestavljene, vendar v enotno estetsko in idejno hotenje zlite umetniške organizme.

Se širši in trajnejši pomen ima Tvoj veliki prispevek k razvoju slovenske dramaturške misli ter gledališke kritike. Tvoji dramaturški eseji in študije za sedaj razen ene same knjige še vedno raztresene po revijah, zbornikih in gledaliških listih od Ljubljane, Celja, Maribora, Kranja, Trsta, Beograda, Novega Sada, Zagreba in Dunaja do Berlina, predstavljajo kot celota izvirno, živo, z izrednim znanjem, najširšo razgledanostjo ter s tankim poslušom izoblikovano, zaokroženo sociologijo in estetsko gledališke umetnosti. S svojim esejističnim, teoretičnim in kritičnim gledališkim opusom si iztrgal minljivosti in toku časa skoraj dve desetletji slovenskega gledališča in ju jasno, plastično in objektivno ohranil zgodovini. Kot dramaturg-teoretik in kot kritik si pozorno spremljal in studiozno preučeval petnajst let slovenske, posredno pa tudi jugoslovanske, evropske in svetovne gledališke tvornosti, kot otrok si se veselil uspehov, vehementno, ostro, a objektivno si ugotavljal in obsojal spodrseljaje, raziskoval si zakonitosti razvoja, preiskoval simptome bolezenskih kriz v organizmu gledališča, vztrajno, nepopustljivo in neprenehoma si iskal poti in nakazoval perspektive za hovo, boljše, bolj pogumno, bolj humano, bolj sodobno. (Tudi danes se slovensko gledališče zviha v hudih stiskah in zagatah krize. Tako zelo pogrešamo Tvojo misel, ki bi nam pomagala poiskati pot iz nje.)

Tako humanistično borbena idejno poslanico vsebujejo tudi vsa Tvoja dramska dela, takó izvirna, ki izpričujejo umetniško silo in ustvarjalni zanos kot tista, ki si jih povzel po proznih besedilih ali osnutkih drugih avtorjev, jih tvorno dopolnil ali ustvarjalno preoblikoval v samostojne, nove dramske umetniške organizme.

Beseda zahvale zaman skuša zajeti vse Tvoje obsežno in mnogostransko gledališko delo: gradil si mostove medsebojnega spoznanja, zblíževanja in umetniškega oplojevanja med slovenskim in svetovnim gledališčem, prevajal si tuja dela v slovenščino — za gledališče in televizijo si prevedel nad petdeset dramskih besedil — naša dramska dela si prevajal v svetovne jezike, v svetovnem gledališkem tisku si pisal o našem gledališču, v našem tisku o svetovnem gledališču, predaval si na kongresu Internacionalnega gledališkega instituta v okviru UNESCO v Atenah ter na dramaturških kongresih v Berlinu, Münchnu in na Dunaju, predaval si na tečajih in seminarjih za slovenske gledališke ljubitelje, pisal zanje priročnike, pregledne, besedila za proslave in

umetniške večere, pisal, ustvarjal, predaval, svetoval, pomagal.

In še in še. Brez konca.

Delal si neumorno, zavzeto, trdo, garaško, dosledno in sistematično, razdajal si se ves, ves si gorel in izgoreval za gledališče, ki si ga imel rad, za umetnost in kulturo, ki si ji živel, za človeka, ki si ga ljubil in sveto verjel, da ga je z umetnostjo in kulturo moč zopet počlovečiti ter ga odvrniti od dehumanizacije in uničevanja, verjel si, da je moč v tem temnem svetu kljub vsemu z umetnostjo in kulturo obvarovati drobno lučko humanizma.

Ne, Herbert, rajši ne sprašuj, kako je s tem danes. Če bi Ti odgovorili, če bi Ti povedali resnico, bi Te ranili. O tem naj zato rajši danes in tukaj ne teče beseda. Povedali bi Ti le radi še enkrat, da Te pogrešamo, hudo pogrešamo.

Pogrešamo Tvoje iskreno, odprto prijateljstvo. Tvojo otroško zagnanost, Tvojo zanesljivost in zvestobo prekaljenega komilitona, Tvojo nemirno, ihtavo, hlastno zavzetost otroka, Tvojo zrelost modreca, Tvoje neodnehljivo iskateljstvo misleca, Tvojo tenko odzivnost in vznemirljivo kritičnost ter Tvojo pomirjujočo trdnost pravega moža, bogastvo, izvirnost in živost Tvojih idej, Tvoje velikansko znanje, Tvojo široko razgledanost, izjemno razsežnost Tvojega duha, ki je bil globoko in trdno zakoreninjen doma, a hkrati je zaobjemal ves svet, Tvojo izjemno delovno in ustvarjalno sposobnost — in hudo, samotno ter sivo nam je brez Tebe.

V minuto molka pred Tvojim spomenikom v Tvojem Prešernovem gledališču v Kranju, dragi Heri, in v misli nate vseh tistih ljudi sedanjih in bodočih pokolenj, ki bodo postáli, ko bodo šli tod mimo, in ki bodo brali Tvoja dela, pa je vtakano vse tisto, kar si imel v mislih, ko si malo pred smrtjo pisal posvetilo svoje zadnje knjige našemu skupnemu učitelju Branku Gavelli:

Herbertu Grünju, »spoštljivo, hvaležno, ljubeče.«

Francé Filipčič

20. decembra 1969 je bilo v Prešernovem gledališču slovesno odkritje doprsnega kipa gledališkemu delavcu in pisatelju Herbertu Grünju ob osmi obletnici njegove smrti. Spomenik je delo danes že pokojnega akademskega kiparja Staneta Keržiča.

V spomin na velikega ustvarjalca in človeka je spregovoril v imenu prijateljev in sodelavcev dramaturg Mestnega gledališča ljubljanskega Lojze Filipčič.

Herbert, prijatelj stari in komiliton, zglasili smo se za hip pri Tebi, prišli smo na minuto prijateljskega pomenka, kot smo se tolikokrat bili dobivali in kot si nanje tako rad prihajal tudi Ti, ko si še živel.

Da »razneženemu čustvu ne maraš dovoliti vstopa«, si bil zapisal, saj se spomniš, in pri govorih vseh vrst (teh je bilo takrat res veliko in dolgi pa zelo doneči so bili — in so še, veš —) si nestrpno čakal konca, zato se nič ne boj, govora ne bo.

Zglasili smo se, Herbert, ker bi Ti radi povedali, kako zelo Te pogrešamo in kako vse bolj in bolj sive in samotne postajajo brez Tebe naše poti. Veš, Heri, staramo se in vse pogosteje se zatekamo po pomoč k Tvoji prežarjeni mladostni veri in k Tvoji lucidni in predirni misli, zatekamo se po tolažbo v čas našega skupnega viharništva, v čas (kmalu bo že četrto stoletje, veš), ko si tu v Tvojem Kranju, kot si zapisal »zaključil temelje svojega svetovnega, umetnostnega, poklicnega prepričanja«, preživljal »svajeniško dobo, zadnji dih mladosti in prvo spoznanje moštva«, in svoje »dneve pred šentjanževim, ko se sonce vzpenja vse više in više!«

Herbert, Tvoj Kranj in Tvoje Prešernovo gledališče sta Ti postavila spomenik. Mrtvemu in vendar še živemu in mlademu med nami — mrtvo materijo, ki ji je moč umetnika, k'parja

Knjižna novost

Konec leta 1969 je izšla v založbi Zavoda Borec tretja knjiga zgodovinskega romana Ukana pisatelja Toneta Svetine. Avtor je prejel za svojo trilogijo letošnjo Prešernovo nagrado gorenjskih občin.

Soneti — tragedija

Herbert Grün

*Deine ausgeübten Kräfte spanne
Bis sie reichen, zwischen zweien
Widersprüchen. Denn im Manne
Will der Gott beraten sein.*

R. M. Rilke

Sto štiriinpetdeset jih je. Pisal jih je nekako med leti 1598 in 1609. Kako bi jih bil sam uredil, ne vemo. Bržkone bi ne bil sprejel v knjigo prav vseh. Saj se v njej celo ponavljajo malone istovetne inačice, a nekateri med njimi so slabotni: v bistvu le modne verzifikacije. Vrstni red v knjigi ne kaže prav nikake smotnosti: niti časovno, niti vsebinsko, niti kakorkoli drugače niso smiselno razporejeni; slede si menda kar tako, kot so po naključju prišli tiskarju v roke. Tudi to je eden vzrokov, da je celota tako nejasna.

Ta lirični roman opeva preprosto, do banalnosti vsakdanjo zgodbo: poet je ljubil dragega prijatelja, lepega, angelsko očarljivega mladeniča. A ljubil je tudi ženo — Crno damo —, demonsko bitje temnih las in temne polti, pa še temnejšega značaja. Menda niti lepa ni bila, vsaj po tedaj veljavnem lepotnem pravilniku ne, a privlačevala ga je z nerazumljivo silo. Če si jo je kdaj telesno v ljubezni prisvojil ali ne, kdo bi to vedel, kdo bi drznil vprašati. — Oba, ljubljene in ljuba, pa sta se pesniku izneverila: drug z drugim sta ga prevarala. In da bi vse bilo še bolj bridko, se je menda žena vdala prijatelju ravno tedaj, ko je »plavalasi angele« šel za prijatelja-poeta snubit »črnega zlodeja«. Usodna tragika starajočih se ljubimcev se je dopolnila v tej dogodbi — kot že tolikokrat — rodila pa je sad, spričo katerega je prav ta navadni dogodek postal ključ in vzor vseh vedno znova se ponavljajočih starčevskih ljubezenskih tragedij. Starec sam sebi, svoji ljubezenski sili več ne zaupa, v strahu in trepetu pošlje zase snubit lepega mladenca, s tiho mislijo, da bo čarobna mladost laže uslišana ... Bila je gorje, bila uslišana še vse preveč.

Ne vemo, kdo sta bila v zgodovinski resnici junaka te Shakespearove tragedije. Zgodovinar-skih domnev je toliko, da si z njimi ne moremo pomagati — in navsezadnje to niti ni važno. Nasprotno; prepričani celo moramo biti, da je bila vsa zgodba v resnici dosti bolj skromna, da jo je zgolj pesniška silovitost doživljanja prignala do tako strašnih razsežnosti. A kaj je tu »resnica«, kaj je »utvara«? Za nas, in to je važno, je resničen ves doživljaj prav tak, kakršen je aere perennius vlit v Shakespearovih stihih. In takega nam je sprejeti — brez pridržka, brez

puritanske osuplosti, brez filistrskega nerazumevanja. Filistri in puritanci nikdar niso razumeli pesnikove nepopisno silne strasti do lepega mladeniča, in v tej »nenaturni« sli so videli največji problem te čudne, čudovite, enkratne pesnitve. Pozabljali so čas, iz katerega je vzrasla ta pozicija: v elizabetinski Angliji shakespeareve renesanse, tako kot v vsej Evropi tega časa, so bile meje med spoloma mnogo bolj prelivne kot v kasnejših, ljubezensko vse bolj enostranskih dobah naše zgodovine. Ne kaže pozabiti, da so na čudežnih deskah Globa in Swana vse Julije in Ofelije, vse Lady Macbeth in Gertrude, vse dojke in Emilije bile — preoblečeni dečki. In dalje: čas, ki je po dolgih vekovih zatrtosti tostranosti prvič vzljubil lepoto, človeško telo in radost tega življenja, ta čas je čisto človeško lepoto živega telesa vse prezanosno ljubil, vse previsoko spoštoval, da bi se bil utegnil s hladno mislijo ustaviti pri mejniku spolov; občudovanje lepote in človeška ljubezen sta se prepletala in zamenjavala; šele kasnejša stoletja so natanko razločila ti dve čustvi. Sicer pa je vsekdar živo prizadevalo tvorne umetnike vprašanje istospolne in brezspolne ljubezni, pojav dvospolnosti in brezspolnosti: Platonov Phaidros in Simpozij, Leonardov Bakhus, Michelangelovi Soneti, Goethejev Erlkönig, Wildov De profundis, Mannova Smrt v Benetkah, Wagnerjev Tristan (»neizljubljena ljubezen«) — in sto in sto drugih del.

Zato nas ne zanima, ni treba, da bi nas zanimalo, ne sme, ne more nas zanimati vprašanje banavzov: kak je bil ustroj Shakespearove osebnosti erotike? Globlja, vse bolj bistvena problematika se skriva v dveh drugih vprašanjih: v čarobnem prepletanju dvojne, celo trojne, četverne motivike — in v nepopisni razsežnosti vdanega odpuščanja, v katero izteka to najbolj osebno, najbolj pretresljivo doživetje Shakespearovega življenja. (Upravičena je misel, da stoji ta dogodek zares prav v središču pesnikovega intimnega življenja. To misel dokazuje tudi dejstvo, da je isti motiv zlorabljenega ljubezenskega in prijateljskega zaupanja še večkrat oblikoval v dramah — zdaj s srečnim, zdaj s tragičnim izidom: Mnogo hrupa za nič, Kar hočete, Othello itd.)

Motiv čiste ljubezni do lepega prijatelja, motiv čistega oboževanja lepote se prepleta z enim najglobljim in najbolj priljubljenim pesniških motivov vobče: z motivom časa in minljivosti. Preprosti nauk: »vse mine« se je tu povzpelo do edinstvene širjave: kdo drugi med našimi poeti si je, že kdaj dovolil drznost, povedati ljubljenu bitju v obraz, da bo ovenelo

in izgubilo lepoto? Mar ne bije s tem otožnim prerokovanjem še bolj ko prijatelja — sebe v lice? Mar s tem priznanjem minljivosti ne zanikuje svoje ljubezni, svojega oboževanja lepote? Ne — dragotina človeške telesne lepote je skrita prav v spoznanju, da je nepopolna in netrajna, zakaj le to, kar dozoreva in vene, le to je živo, in ljubezen je sveta le, kadar se usmerja v nekaj, kar je nepopolno, toda se bliža popolnosti, v nekaj, kar je živo in nestalno. Trajna je le mrtva oblika — nasprotje življenja. In le na eni točki človeškega vesolja se zlivata obe načeli v eno: ta edinstvena točka je pesništvo. Prav zato moj ljubi, ker si živ in lep, prav zato te ljubim; prav zato, ker bo tvoja lepota propadla, ker ne bo imela dedičev in ker se ves predaš le mojemu oboževanju, bo zavoljo svoje minljivosti trajno živela — v mojih pesmih.

Zgolj pesnik Shakespearovih mer je bil sposoben take logike protislavij. Pesnik z razklastvo Dostojevskega in s harmonijo Raffaela, stvaritelj tu Hamleta in Leara, tam Viole in Prospera je mogel svoje tesno čustvo napeti do takih skrajnih razponov, in le tak pesnik je mogel v drobnem človeškem srcu zapeti spev tako nadčloveškega odpuščanja, titanske odpušči, kakršna zadoni ko zvon in zajoče ko siringa iz dvainštiridesetega soneta:

XLII

*Da ona tvoja je, še ni vse zlo,
čeprav sem jo zares iskreno ljubil;
da ti si njen, je mnogo bolj hudo,
saj tvojo sem ljubezen s tem izgubil.
Naj bo! — saj vaju v to ljubezen žene:
ker veš, da jaz jo ljubim, ti jo ljubiš;
in ona prav tako zaradi mene
pusti, da jo zaradi mene snubiš.
Če te zgubim, je vsa ljubezen njena;
ko njo zgubim, jo ti z njo vred dobiš —
ostanem sam in sprejem na ramena
zaradi mene meni stesan križ.
A glej veselje — sladko laž v izgubi —:
s teboj sva eno — ona mene ljubi.*

(Prevod Janeza Menarta)

Popolna odpoved lastni sreči, še več — odpoved lastnemu jazu, a prav v tem zanikanju lastne osebnosti najbližja potrditev, poslednje zmago-slavje individual! Sam sebe istoveti s prijateljem, vsemu se odpoveduje, popolnoma zatre svoja čustva in najde višjo stopnjo sreče, ko si utvarja, da je sreča nezvestih dragih — njegova sreča in da ga onadva varata — njemu na ljubo. V tej utvri je srečen. Toda — človeško srce nikdar ne sme otrpniti v dokončni harmoniji! — tudi ta tih resignacija se prelomi v spoznanju: saj se z odpovedjo le varam. Vendar je tudi ta prevara zopet sladka. (Sweet flattery — »sladka laž«: jasna zavest, da je tolažba »laž« — a vendar zadovoljstvo s »sladkostjo« te laži.) V nenehni menjavi »da« in »ne« utriplje ritem te vekovite poezije.

Jedni obrazec tega sklopa pa je presenetljivo podoben obrázcu Hamletove tragedije:

Dve čustvi koljeta poetovo srce. Iz njih se reši s tem, da se svoji sreči popolnoma odpove in živi le še v sreči dragih, a prav s to popolno odpovedjo (= razničenjem samega sebe) je našel najvišjo srečo (= najvišjo uveljavitev) svojega srca.

Hamlet in Soneti sta mostiščni postojanki za razumevanje evropske književnosti, književnosti humanističnega individualizma.

Pričujoči esej smo izbrali iz knjige Herberta Grūna Radostna melpomena, ki jo je izdalo posthumno Mestno gledališče ljubljansko leta 1964.

Izrazni svet slikarja Borisa Jesiha

Akademski slikar Boris Jesih je bil rojen 8. avgusta 1943 v Skofji Loki. Po končani srednji tehnični šoli, ki jo je obiskoval v Ljubljani, se je vpisal na Akademijo za likovno umetnost v Ljubljani, kjer je študiral slikarstvo v razredu profesorja Gabrijela Stupice in grafiko v razredu prof. Marjana Pogačnika. Diplomiral je leta 1967. Sedaj nadaljuje študij še na specialki pri prof. Maksimu Sedeju in Zoranu Didku. Razstave pričajo o izredno aktivnem slikarju, kajti od prve razstave v letu 1966, ki nam bo služila tudi kot mejnik pri opisovanju Jesihovega dela, je minilo komaj štiri leta. Samostojno je razstavljal: 1966 v Likovnem klubu študentskega centra v Ljubljani, 1967 v gradu Goričane, v galeriji Loškega muzeja v Skofji Loki, v Trzinu; 1968 ponovno v gradu Goričane. Sodeloval je na skupnih razstavah: Trst, Skofja Loka (gorenjski likovniki) in na razstavi Groharjeve slikarske kolonije (1968), Kranj, Medicina v Italiji (z loškimi slikarji), s skupino »Ekspresivna figuralka mladega ljubljanskega kroga« v Beogradu 1968, v Mariboru 1969 in v Bonnu. Razstavljal je še v Piranu, Sobotici in v Ivanjci pri Čačku, kjer se je udeležil »Kolonije mladih« 1969 ter na Reki na razstavi »Biennale mladih« 1969 in s to razstavo še na Bledu (vila Bled) ter v Kairu. Udeležil se je tudi Groharjeve slikarske kolonije v Skofji Loki in Ex tempora v Piranu. Za svoje dosedanje delo je prejel že dve nagradi: prvo nagrado v »Koloniji mladih« v Ivanjci leta 1969 in četrto nagrado na piranskem Ex tempore.

S pregledom razstav in biografskimi noticami smo torej lahko dokazali trditve, da gre za izredno aktivnega slikarja, kar je nedvomno pogojeno v času, v katerem ustvarja. Je predstavnik »mladih« in »nove generacije«, kar pa ne pomeni istega. Prva oznaka govori samo o starosti slikarja in njegovega kratkega stanovskega staža, druga pa o pojavu ali celo formaciji neke nove skupine umetnikov, ki stopa pred javnost z novimi idejami in originalnim konceptom, svojimi stilom, netradicionalnimi sčezji in odkritji. Sodobno likovno dogajanje je tudi pri nas že povzročilo dovolj odmeva, vendar pa je celotno dogajanje težko okarakterizirati, kajti globalni opis, klasifikacija, temelječa na formalni presoji, ki bi bila že utrjena enkrat za vselej, je nemogoča. S takim načinom ne moremo zadeti v bistvo vsega novega, kar se pojavlja tako rekoč vsak dan in onemogoča oceniti dogajanje, še manj pa predreti v vse vizije in hotenja ter občutke mladih. Preostane nam le sprijazniti se z mislijo, da umetnost danes ni več v znamenju sčezja kot v obdobju impresionizma, pač pa je važen način obdelave in odkrivanja novih zakonitosti oblik in novih barvnih odnosov. Enotnost pa se kaže v rušenju tradicionalnih konceptov, ker so kot umetniški naraščaj začutili spremembo v emocionalnem življenju in zagledali nova območja znotraj intelektualnih zaznav. Prav zato tudi ne smemo biti začudeni, če je Boris Jesih v štirih letih iskal svoj individualni stil in če se trudi neodvisno precizirati svoj način ekspresije. Tudi ni toliko važno, če z drznostjo zasleduje situacije v sodobni svetovni umetnosti, ki so tako spreminjaste, in da jim enkrat bolj in drugič manj tudi podobno sledi.

Jesih je že s prvo razstavo (Ljubljana, študentski center, 1966) pokazal usmerjenost svoje dejavnosti v figuralko stran in je figuralki ostal zvest tudi danes. Seveda je razlika od takrat do danes očitna, predvsem v pristopu k obravnavani snovi. Predvsem formalistično raziskovanje v zadnjem času je zamenjalo prvotno idejno in izpovedno utemeljenost doživetij s smrtjo; izobiljeval jih je z zavestno likovno transpozicijo tradicionalnih srednjeveških fresk v lastno simetrično kompozicijo, ki z ekspresivno vsebino po-

menita izhodišče v iskanju sodobnih likovnih prvin. Razpadajoče človeško telo kot opomin minljivosti zamenjata resignacija in obup, ki se odražata v slikah, predstavljajočih človeška telesa z odprtimi trebui in z nestvarno povečanimi deli drobovja. Jesih se je naenkrat spremenil od opazovalca razpadajočega kadavra v resigniranega raztelesovalca, ki odpira človeško telo z namenom, da bi našel pravo človekovo bistvo — dušo, a se mu iz odprtega telesa kažejo same ogabnosti. To sečiranje človeške figure, brutalne v svoji razgaljenosti, kot nam jo pokaže slikar v svoji interpretaciji pogleda v »notranjost« človeškega telesa, pomeni slikarjevo razočaranje in hkrati prekinitev vsebinskega razglabljanja. Od tu naprej se Jesih posveti izključno samo formalističnim problemom likovne senzacije, ki je daleč od emocionalnega slikarstva. Nemški ekspresionizem pa je še vedno močno prisoten tudi zdaj, ko je stopil na pot barvne in formalne razgibanosti. Razmišljanja, s katerimi smo se že oddaljili od problematike Jesihove prve razstave in del, ki so bila še pod neposrednim vplivom šole, druga pa, nastala zunaj študijskega okvira, izrazitejša in svobodnejša, ne veljajo v celoti za razstave v Skofji Loki in Goričanah, kjer je predvsem krajina bila glavni predmet slikarjeve obravnave in še ta samo kot stranski problem, zvezan z njegovim študijem nemškega ekspresionizma.

Jesih zanimala figura, saj je predstavnik tistega kroga mladih slikarjev, ki so jih uvrstili med tako imenovane ekspresivne figuralko. Slika »Figura IV.«, 1969, acryl, je po svoji formi ekspresivnega značaja, po vsebini pa obravnava problematiko narativno. Selecionirana figura s svojo

Boris Jesih: Figura IV., 1969, acryl

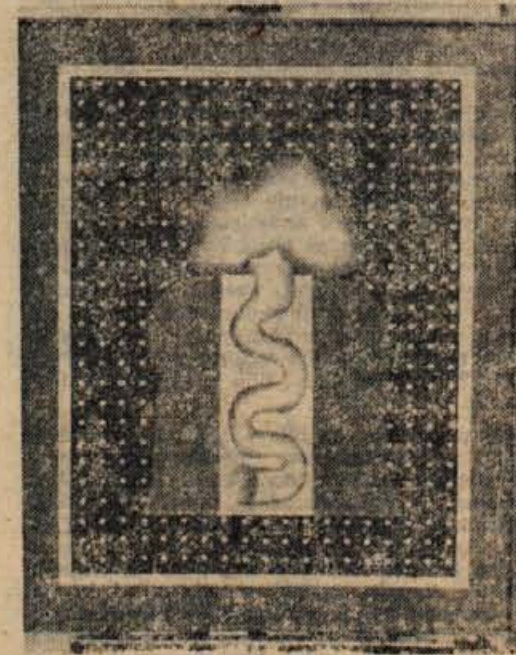
— Ustvarjati pa se pravi reševati se ponavljanja, govoriti z vedno novo pripravljenostjo, z vedno novim poslušanjem za resničnost.

— Vsaka resnica je pomešana s prvimi zmotami, in vsaka zmota je spojena z drobcem resnice.

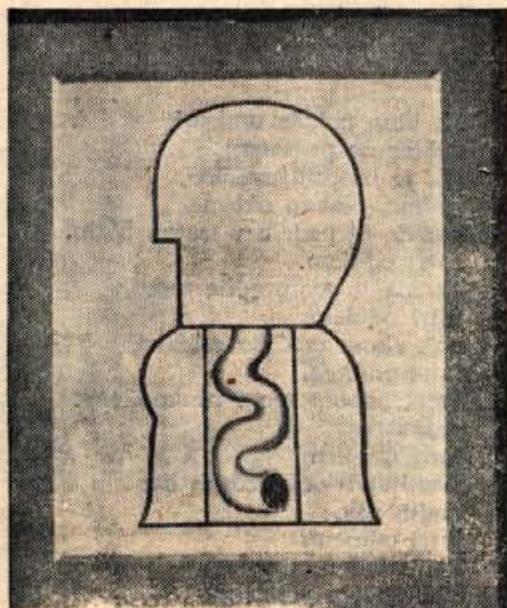
— Umetnik se nikoli ne more zadovoljiti z vzgojiteljsko vlogo ali z vlogo slavilca. Umetniku je lastno, da ga vznemirja sla po preraščanju navzočega stanja in gon po upodabljanju resnice s prvimi, ki še niso znane ali dovoljene.

Edvard Kocbek, Listina

SNOVANJA — posebno kulturno rubriko GLASA ureja uredniški odbor Kluba kulturnih delavcev v Kranju: Milan Batista, Dušan Ogrizek, Bojan Pisk, Stanko Šimenc, Albin Učakar, Črtomir Zorec in Olga Zupan. Odgovorni urednik Bojan Pisk. Lektor Stanko Šimenc.

Boris Jesih: Znak 2, 1969, acryl

Boris Jesih: Znak 3, 1969, olje

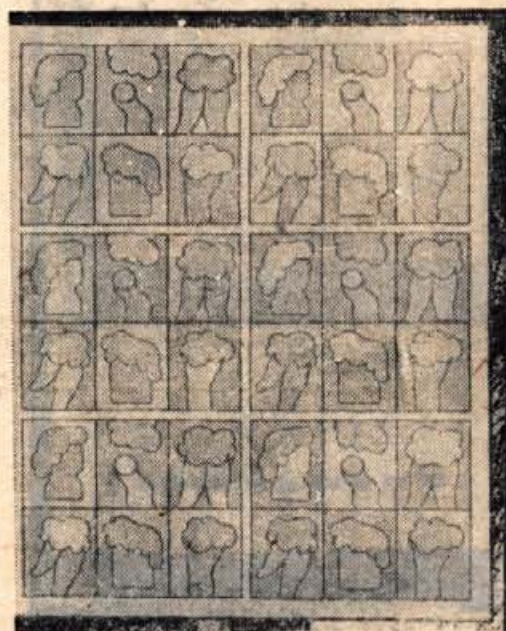
stilizacijo obdrža še nekaj pripovednih momentov, ki se pretelitano spoprijemajo z geometrijskimi elementi. Celotno podobo obvladujejo čisto slikarske, v ekspresionističnem smislu poudarjene ploskve. Po navodobnem ali današnjem realizmu je za to kakor tudi druge Jesihove podobe očitna značilnost, ki se izraža v hotenju dati znanim oblikam novo pojavnost. Slikarja ne zanima več optična resničnost predmeta — figure, torej tudi ne podaja natančnega posnetka resničnega objekta. Pusti nam samo slutiti bistveno pomembne poteze objekta — pri Jesihu figure — in nakazuje na njeno funkcionalnost v slikarskem smislu. Zato je povsem logičen nadaljnji korak od predmeta k znaku ali simbolu. Če je bila prej opisana slika obravnavana ploskovno, je nova: »Znak«, 1969, acryl, prevzela elemente nastopajočih geometrijskih vzorcev in samega znaka, ki pa je obravnavan plastično. Podobno je tudi s sliko »Znak« 1969, olje, kjer je sicer manj geometrijskih vzorcev in več čistih slikarskih površin. Pri obeh slikar tehta vsebino in obliko in tudi zdaj vsebina prekrta obliko, drugič pa nastane obrnjeno razmerje, ki pa je v bistvu izogibanje nevarnostim, ki jih tovrstno slikarstvo nove realnosti srečuje: likovno delo lahko zapade v novodobno dekorativno funkcijo. Iskanje v tej smeri je Jesiha pripeljalo tudi do variranja znaka ali več znakov. Ilustrativen primer za to je slika »Barvne permutacije 36«, 1969, acryl. Šest osnovnih sličic ali znakov premenja šestkrat barvno kombinacijo v isti tonki vrednosti, kar da rezultat šestintridesetih različic v eni sliki. Tudi tu je slikar vztrajal na ploskovnem načinu iskanja nove figuracije. Od ekspresivnih figur, ki jih je razstavil v Beogradu 1963 in npr. na razstavi del članov Groharjeve slikarske kolonije v Škofji Loki 1968 (razstava je bila v avgustu 1969), je vodila ena smer iskanja in razvoja do slik z naslovom »Znak« (Biennale mladih, Reka, 1969) in do barvnih permutacij (Ex tempore, Piran, 1969). Druga smer zanimanja in slikarjevih postaj, ki dajejo celotno podobo, pa gre še po drugem tiru. Ze v dosedanjem opisovanju smo večkrat naleteli na razdvojenost. Slikar je tehtal možnosti znotraj razmerja, ki mu ga je ponujalo ploskovno ali plastično reševanje obdelave slikarske površine. Slikarska površina se mu je v svojih dvodimenzionalnih razsežnostih naenkrat pokazala kot preveč utesnjujoč element. Plastično zaokrožene oblike je še lahko naslikal z uporabo senčenja, vendar je naslikani predmet ostal tuj v dvodimenzionalno ploskev slike. Ni izsto-

pal. Rešitev problema je samo v razširitvi slikarske ploskve še v tretjo dimenzijo, tako da predmet izstopa proti gledalcu (možna je tudi obrnjena varianta — da se odmika od gledalca in se pogloblja v sliko). Tako so nastale slike z naslovi »Izrez III.« in »Izrez V.«, 1969, poslikan les. Prisvaja si tudi potrošniške predmete in zdi se, da sta se končno nosilca njegovega slikarskega sveta, ki sta izšla iz ekspresionistične tradicije: barva in oblika, umirila v dostojno medsebojno sozvočje. Toda slikar je šel še naprej pri raziskovanju plastičnega problema v slikarstvu in pristal skoro v assemblažu (montaži).

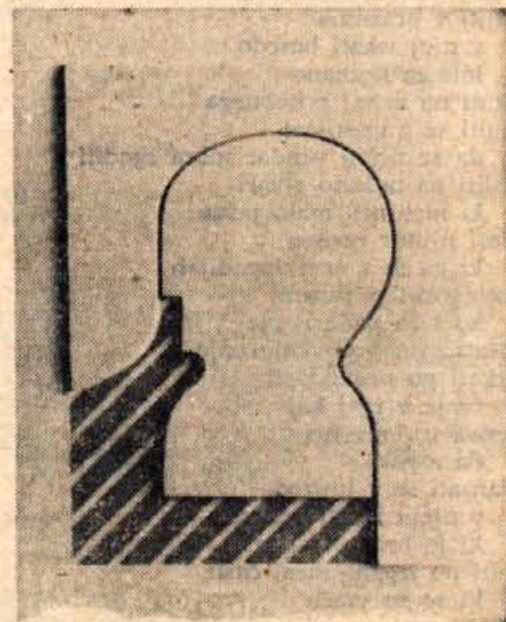
Kot smo spoznali doslej, je figura v Jesihovem slikarstvu obravnavana v prostoru slike, torej v ploskvi. Modelacija ploskev je preučevanje te zakonitosti spremenila v raziskovanje prostora z reliefnimi oblikami in z assemblažem ter končno tudi do oblikovanja širšega prostora, prostora v pravem pomenu te besede, in do environmenta. Končna pot obeh smeri Jesihovega slikarstva in likovnega dela pa je bila pokazana in urednišena v Škofji Loki pred trgovsko hišo veleblagovnice Nana. Ves environment je bil sestavljen iz treh likovnih objektov, ki so skupaj z dano arhitekturo in parkom predstavljali likovno urejeno celoto. Za občinstvo je največji problem predstavljal projekt »Zelenica« (20 x 15 m), ki ga je Jesih na dan otvoritve (4. avg. 1969) zagrnil še v dimno zaveso; projekt »Voda — Jez« iz poslikanega lesa v velikosti 7 x 1,20 x 0,85 m je bil postavljen desno od poti, ki vodi v Namo in ob robu asfaltrane površine ter je segal na travo, projekt »Agata in Jurij« (250 x 180 x 50 cm) pa na levi strani skoro v osi podaljšane severne stene Nana. Tovrstnih poskusov poznamo že veliko tudi iz naših galerij, ko gre za urejevanje prostora, obdanega s stenami in tako tudi omejenega; poznamo tudi projekte v naravi (Marko Pogačnik ob cesti Ljubljana—Kranj ter v soteski Kokre skupaj s Tuškom, 1969). Boris Jesih se je o tem projektu, ki ga je naredil in pokazal v okviru dela za Groharjevo slikarsko kolonijo, opiral na nekaj že danih komponent. Predvsem gre za poskus urejanja danega prostora — konkretno zelenice pred trgovsko hišo Nana, pred katero je stoji plastika, ki je po njegovem mnenju problemsko neurejena likovna rešitev, ker se po svoji funkciji ne vključuje v okolico in ob arhitekturo. Arhitektura je po osnovnem principu grajena moderno, je dokaj čisti kvader s spodnjim steklenim delom, ki vsrka plastiko vase in ji ne dovoljuje svojega lastnega življenja. Tako pride do svojevrstnega anahronizma med arhitekturo in plastiko, ki je bila izdelana pravzaprav za to arhitekturo. Še manj pa plastika obvladuje relacijo prostorskih in vizualnih odnosov med arhitekturo in prostorom pred njo — zelenico. V novem delu mesta si Boris Jesih predstavlja odnose urejene tako, kot so v starem delu mesta, ki je imelo pri vsaki hiši natančno določen in ustrezen način likovne opreme. Zato na vsak način pripada urejeno k urejenemu — arhitektura modernega tipa zahteva pogojeno likovno opremo. Projektu Borisa Jesiha je torej botrovalo več različnih pogledov in momentov in zanj je imel na voljo te osnovne podatke: arhitekturo, zelenico in prostor. Arhitektura mu je narekovala formo, zelenica barvo in prostor razsežnosti, v katerih je lahko izdelal svoj projekt. Predvsem združevanje prvih dveh elementov v rezultanto daje tudi odgovor, zakaj se je Jesihov projekt pojavil kot plastika, pojmovana v obliki prostorskih kubusov v barvnem odnosu: bele in rdeče proti zeleni travi in sivi stavbi. Formalne prvine projektov »Agata in Jurij« in »Voda — Jez« so izšle iz dosedanjšega Jesihovega dela. Studij figure pa je nedvomno pripeljal z realizacijo zadnjih projektov do osamosvojitve figure v samostojno plastično telo, nikakor pa ne v samostojno plastiko, ker je v avtorju pomenila zelenica z vsem obstoječim inventarjem samo razširjeno slikarsko ploskev, kamor je mogel postaviti (drugače na konvencionalni ploskvi prilepiti) objekte in jih razporediti v določen medsebojni odnos.

Boris Jesih se nam kaže kot aktivni in mnogostanski likovni ustvarjalec, ki poleg osebnega likovnega problema išče v konstelaciji splošnih likovnih dogajanj možnosti in sredstva za izražanje tiste vsebine današnjega življenja, ki bi ustrezala sodobnemu življenju in njegovi aktualnosti.

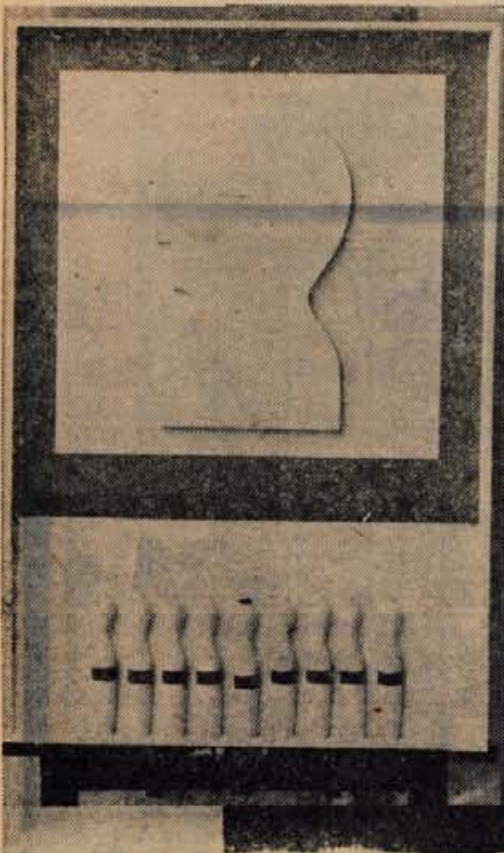
Andrej Pavlovec

Boris Jesih: Barvne permutacije 36, 1969, acryl

Boris Jesih: Izrez III., 1969, poslikan les

Boris Jesih: Izrez V., 1969, poslikan les

Ifigenija Zagoričnik

stavek

iskati ime za neznano
 sedeti za mizo
 spotaknjen v vsako besedo
 ko so v napoto vse misli
 prepričevati se o uničenju
 ugotavljati vzrok stvarstva
 buljiti v praznino
 v njej iskati besedo
 ime za neznano
 čakati na nekaj posebnega
 slepiti se z upanjem
 da se nekaj vendar mora zgoditi
 misliti na nešteto stvari
 ki niso niti malo jasne
 iskati njihov pomen
 ki ga ni v enciklopedijah
 skomigovati z rameni
 ko teža pade nanje
 tehtati samoneobvladovanje
 brskati po preteklosti
 če je v njej kaj
 drezati v žerjavico
 da zagori
 sklanjati se v brezno
 v njem iskati neznano
 ki je brez pomena
 tožiti po izgubljenem času
 ki se ne vrača
 v smrti
 sprejemati vase molk
 ki je sumljiv od prenapoljenosti
 kadar pobiram kamenje
 in ga prekinja samo vonj gnile trave
 in plast prahu na dnu reke
 ugibati v katero mesto vozi vlak
 ki me vleče za sabo
 opredeliti nič

...vredne izkušnje v obsegu ali množico različnih dej
 ...skoraj ab nakti ...
 ...kaj bi se ...
 ...v ...
 ...v ...
 ...v ...
 ...v ...
 ...v ...

Pesniška

Cideja Roj

rjavi bogovi in druga zapažanja
 skozi pogled gre brazda
 v še bolj votlo mesto
 na dnu votline
 kjer poganja sedanja klica
 blizu razrasta molka
 v odmev
 njegov je nižji kot gladina
 in spreden v vatel
 mojih molčanj
 ki uravnavajo svoje tone
 na obolenja za raznimi kamni
 ki jih pobiram
 kot rjave bogove
 in druga zapažanja
 da se po vsem tem
 nemalokrat tudi ob nepravem hipu
 zdrzнем
 ter globoko vdihnem

čutni svet

ob straneh se prepleta telesno rojstvo
 dejanje živcev
 vdihovanje odraslosti
 glasno posvečanje razsežnosti
 klobčiča mokrih sužnjev
 ki se merijo skupaj z grehi
 ko je vse življenje na koncu izdiha
 oguljeno do smrti
 in vpijaš vase globoko dolino
 ki odgovarja vzporedno z molkom
 na svoje lastnosti
 skozi katere voda ne teče

Irena Brejc

Molitev

Ne bom nehala umirati,
 dokler ne poginem;
 lok je izstrelil puščico,
 padam, padam okorno,
 kot da bi padala v lastno blato.
 Jutri odidem.
 Krogla je zasmradila meso,
 jutri odidem,
 nož, zlomi moč sovražnika,
 jutri odidem.
 Smrt popelji me v neskončnost
 božanstva,
 jutri odidem;
 zlomljenih oči, bednih lic,
 toplih rok,
 jutri odidem.
 Tvoja hči sem,
 oče mojega plemena.

Rotim se

Ne preišluj o soncu,
 božanstvu temnih daljav,
 kadar poslušáš tam-tam bobne;
 glej, to je moja roka,
 o mesec,
 ki sanjš na nebu,
 daj, da bom videla belega bika,
 belo telo, bele bisere;
 daj, da bodo moje oči kopja,
 ki režejo globoke rane v temni les
 poletja.

snovanja

Boris Jesih: projekt Voda—Jez, 1969, poslikan les

Majda Kne

ptič iz doline torgas

*bil je sin ptiča
iz ebenovine*

v dolini torgas
se na obcestni jagnedi
zaležita modra ptiča
v let

ptič ramona
najde nočno princeso
rožasto in mahovito

ptič ramona
spozna suho cestno metlo

branilci mesta
morajo nositi očala
ki varujejo
doma

deteta
njihova moč
je nad palisadami

ptič ramona
ima
brezove spomine
na mesto

mislijo
da je okapi rastlina

v dolini torgas
pogosto
piavajo mavrice

nekdo
je podaril
velikega dečka
mestu

v dolini torgas
kam bomo peli
naše pesmi
o stvarjenju sveta
od začetka
do konca

kam bomo šli iskat
pesmi
o koreninah

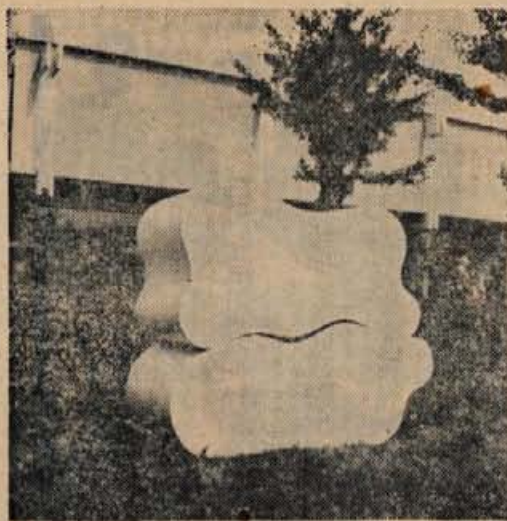
leti ptič iz
bakra
na obcestno jagned
bral si sanje
iz doline
bral si sanje
iz torgasa
zdaj romaj za drugimi ptiči

poštarica

v tem mestu se ne spleča
saditi vrb
praviš
kadar lepiš znamke
prijazno
slovenijaleško
margaretastorsko
gradijo novo banko
manufakturo
in park hotel mravljišče

iz dežel ob nilu

že 3000 let
piše na pergamentu
naredil sem napako
ki se ne da popraviti

Boris Jesih: projekt Agata in Jurij, 1969, poslikan les

mladih

Zdenka Zrimšek

Izven

Najlepše poje
ptič smrti

Trenutek
postaja bleda drobovina
in samo sivo prerašča zeleno

In voda zeleno reži
ko
sonce pohotno igra norčavost

Naenkrat je padlo vse
še se vidi z griča
toneče mesto

Ni vpitja
ne šuma
Ni vode
ne sonca

In ti si znaten hrast
in
zdaj si mehko pero
v lebdeči mavrici zavesti
ko hočeš biti Bog

(Nadaljevanje s 1. strani)

Sonet o Vrbi je prevedel v arabščino študent kemije in tehnologije Yusef Johar iz Hame v Siriji. Pri prepesnitvi mu je za oporo služil francoski prevod prof. Viktorja Jesenika.

زنبقة حزم

يا فير يا
يا فير من بلاد وادي سرورة عززوه
فك يقف منزل زوني
ويفدني عنك قطيبي للمام
بلمحة كتلف اللفي للدم

لم اوعلم ان كل عييل في القلبي بصيح سينا
صا انا صدي غرضي واخذ صني
ليصم في اعمالي واضطر ابر وشوره
قلبي مخلصا ويد عامله

مهر لا تملكه مليونيره
قد يكونا هدي من عذر لاني المختارة

سيسم مركبي بسلام

ارام والنار يفي سيني وارام (الفيضات فجي)
نمر سم عنابيه (القدسيه مر قصه)

فرانس بوشيرن

»O Vrba, srečna, draga vas domača...« (v arabščino prevedel Yusef Johar)

Prevajalec predzadnje kitice Zdraviljice v zelo razširjen jezik kiswalli je študent Manuel Kabangu iz Angole. Kot portugalska kolonija je ta afriška dežela prevzela portugalsščino za posredovalni jezik z evropsko civilizacijo. Zato je bil Manuel Kabangu voljan in sposoben prevesti predzadnjo kitico tudi v portugalsščino. Poznavec romanskih jezikov bo takoj znal oceniti ta sicer droben, a pesniški prevod.

Zivé naj vsi narodi...

(v jeziku kiswalli)

Maisha kwa watu wote
Wanao tumaini kuiona siku
Jua likiwaka
Na kutosikilizana
Kukiisha duniani,
Nakila mwananchi atakuwa
Huvuna hatakuwa mwajui
Ili jirani mwema.

Prevedel Manuel Kabangu

(Nadaljevanje na 8. strani)

(Nadaljevanje s 7. strani)

Zivé naj vsi narodi...

(v portugalsščini)

Que vivam todos os povos que
aspiram ver o dia abençoado
onde, em todo lado onde o sol brilha
a querefa do mundo sera desterrada,
onde todo cidadão
sera libre enfim,
e não sera inimigo, mas bom vizinho.

Prevedel Manuel Kabangu

السبع السيد
ذو كرم اليوم العظيم
صديق العالمين في سرور
في كل مكان
صيت لا يحد فضاهم
لا يحده
لا يحده
لا يحده
الجميع في عالم
عاشقونه
في سرور عالمونه
كل فرد هو طبيعي
ذو كرم السيد

Prevod predzadnje kitice Zdravljice v arabščino
(»Zivé naj vsi narodi...«)

Prešernovo pesnitev o nezakonski materi je v jezik Uolov, ki ga govore večidel v Senegalu, prevedel Jean Dieng iz Tonkarja, sedaj študent matematike in fizike na ljubljanski univerzi.

Ndej Bu Amud Diakar

(Nezakonska mati)

Lumala deje von
suma dom bu rafet, dom bunju sopa?
Man, diankha bu ndav, man
jaj bu sejud.

Suma baj saga mana, dor nama,
tji suma mudj, samo jaj diojna;
Rus hajd mana'k suma mbok
Gan ji diohonj nanjuma.

Mom ki ma sopom
Mom, sa baj bu bon bi
Demna, jala ham fan tji aduna bi
N'dah jav, ndah man, defa rus.

Lumala dije von
dom bunju sopa, suma nene
hamma ndar sohlanala von amded
vaje, degdeg sopnala.

Buma hole saj bet
demaj defene asaman naj ubeku.
Bangaj re, mel nibsetu
Demaj faje suma tjono.

Jalna, ko hamne moj dundal fitj ji,
Faralela aldiana ak fan ju ler
ndejsam! bomala sohla von, bomala sohla vuđor
Legi, suma fit dina nav, nav, ndah jav.

Prevedel Jean Dieng

Prevajalec celotne Zdravljice v albanščino je študent tekstilne tehnologije Osman Shala iz Djakovice v našem Kosovu. Obstoje pa obeti, da bo iz Poezije kmalu preveden večji izbor — v jezik največje neslovanske narodnostne skupnosti v Jugoslaviji.

Dollija

(Zdravljica)

O, SHOK GIXHAT KAN BA
VENE TE AMBEL
QE NA I NGJALLI DEJTE,
NA I KETHJELLI SYNIN ERI
DHE NA I LARGOI
TE GJITHAT BRENGAT,
NE KRAHNOR TE NGRIHUN SHPRESEN
NA ZGJOII

II.
E KOJT GOTEN E PARE
ME IA NGREJT — SHENDET ME I DESHIRUE?
ZOTI E RUEJT VENDIN T'ONE
DHE T'ANE BOTEN T'ONE YLLAZNORE,
TE GJITH VLLAZNIT
TE CILET E QVEJNE NANE, SLLAVINE NANE!

III.
TE GJITH KEQBAHESIT T'ONE TASH
RRESFEJA E QIELLIT NE TI NDYRDH,
E LIR SI DIKUR
PRAP QOFT VOTRA E SLOVANIT:
FUQIT T'ONA
I KANE SHEMBE
KETO PRANGA TE PAPELQYESHNE!

IV.
UNITETI, FATI BASHKIMI
PRAP NE TE NA KETHEHEN!
BIJT E SHUHT SLOVEN
NE SINXHIR TE FORT NE TE BASHKOHEN,
QE PUSHTETI
E ME TE EDHE NDERA
PERSERI TE MUNDEN ME NA TAKUE.

V.
ZOTI NA RUEJ NEVE DH JUVE,
SLOVENE, TRANDAFILE TE BUKURA!
NUK EGZISTON ASI BUKURIJE
SI QE JANÉ VASHZAT T'ONA!
QE TE NA JEPNI
FARKE TE RE PJELLE
PER FRIGE TE KEQBANSIT.

VI.
DJEHA NE TE NCRIHET
EDHE PER JU NJI — JENI SHPRES'E JONE!
DASHUNIJA PER ATDHE
NE TA FORCON T'ONE PUNEN T'UEJ,
SEPSE BASHK MENE
TASH EDHE JUVE
NA THERRET LUFTA PER SHPETIMIN E TIJ
(ATHEUT).

VII.
RHOFSHIN TE GJITH POPUJT
TE CILLET DOJNE ME PERJETUE DITEN
QE GJITHKAH KAH KALON DIELLI
E GJIH DASIJA TE JET ESHKELUN,
TE LIRE
TE GJIH TE VLLAZNUEM,
FOIU FOIU I HIRE!

VIII.
E SI FUNDI, MIO
TI NGREHIM GOTAT PER VEDI,
SEPSE NA JEHI VLLAZNUE,
SE E KEMI ZEMREN E BARDHË
JETE TE GJAT PAQIM
TE GJIH SA JEMI
NJEREZ TE MIRE!

V albanščino prevedel
Osman Shala

V letu 1969 smo dobili tudi dva prevoda iz Prešerna v furlanščino. Pesnik Millo Bellina iz Pontebe nam je poslal skrbno prevedeni pesmi Pod oknom in O Vrba (o teh prevodih v furlanščino in o pesniku Bellini, velikem našem prijatelju, sem pisal v Glasu dne 25. januarja 1969).

Skladnost obeh arabskih prevodov z vsebino izvornika (soneta o Vrbi in predzadnje kitice Zdravljice) mi je ljubeznivo preverila dipl. inženirka Azza Moustafa iz ZAR, ki ta čas živi v Kranju kot specializantka v tovarni Iskra.

Sirijski Yousef Johar recitira svoj prevod Prešernovega soneta o Vrbi (Galerija v Prešernovi hiši, februarja 1969)

Senegalec Jean Dieng recitira svoj prevod Prešernove pesnitve Nezakonska mati v jeziku Uolov (Galerija v Prešernovi hiši, februarja 1969)

Gvinejec Diallo Bano Poreko recitira svoj prevod Prešernove pesmi Pevcu v jeziku foulah (Galerija v Prešernovi hiši, februarja 1969)